

С Т А Н О В И Щ Е

За хабилитационен труд с тема:

„Литература и технологии“

За получаване на академичната длъжност „професор“

Област на висшето образование 2. Хуманитарни науки

Профес. направл. 2.1. Филологии (Теория и история на литературата)

Автор: доц. д-р Стилиян Лалев Стоянов,

Преподавател на ОТД към Катедрата по литература

Вносител на становището: доц. д-р Роман Симеонов Хаджикосев

Преподавател на ОТД в ЮЗУ „Н. Рилски“, Филологически факултет

I. Представени документи за становището:

А) хабилитационен труд „Литература и технологии“, „Фабер“, 2014;

Б) изходни материали от предварителното обсъждане в Катедрата (Протокол, мнения, изказвания, препоръки и бележки)

В) сведение от Комисията по допустимост за изпълнени „Критерии и показатели за заемане на академичната длъжност „професор“;

Г) приложение с актуални публикации, които имат отношение с процедурата;

II. Оценка на представените материали за процедурата.

Наличните документи отговарят на изискванията за обем и съдържание.

Според ЗРАСРБ и Вътрешните правила на ЮЗУ за неговото прилагане представените документи също отговарят на изискуемото. Хабилитационният труд беше разгледан на заседание на катедрата по Литература и авторът се съобрази с всички препоръки и забележки, направени по време на предварителното обсъждане.

Като обем публикациите по темата покриват изискванията за процедурата.

III-IV. Актуалност и характеристика на хабилитационния труд.

Сигурно ще прозвучи високопарно, но дълбоко в себе си вярвам, че „Литература и технологии“ на доц. д-р Стилиян Стоянов е едно от най-сериозните и интересни изследвания, излизали от преподавател на Филологическия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“. В плана на академичните изисквания би трябвало да започна с т. нар. приносен характер на тази книга, но ми е трудно. Трудността идва не толкова от това, че трябва да определя доколко тя ще се впише (или да не се впише) в литературнокритическия поток на българското литературознание,

защото съм убеден, че „Литература и технологии“ ще бъде една от често цитираните научно-изследователски книги през следващите десетилетия. Затрудненията ми са свързани с желанието да намеря обяснение за онази енергия, с който е заредена тази книга, намираща се между личния интерес към проблематиката, концептуалното културологично мислене, специфичният литературен ъгъл на фиксиране към изследваните произведения, широката територия на технологичното разбиране, дозираното въздържане от залитане в периферни територии, твърде удобни и благоприятни за темата, финото чувство за хумор и ирония... Бих могъл да продължа с още изброявания, но е редно и аз да проявя някаква дисциплинираност. „Литература и технологии“ е от онези научни трудове, които притежават и още едно отдавна забравено качество на българското литературознание – при четене доставя удоволствие.

Написана привидно непретенциозно, без спекулация с терминологичен апарат или сложни логически или нелогични пресупозиции, всъщност тя изговаря и поставя за първи път в литературната ни наука изключително проблемни въпроси, свързани с развоя изобщо на българското литературно мислене. Технологиите не само променят непосредственото битие на човека във всеки един момент от историята през последните две столетия, но влияят съвсем директно върху характера и характеристиките на литературата и нейните конкретни проявления, е една от важните опорни точки, на които се опира авторът.

Стилиян Стоянов умело отскача от образите и описанията на различните технологични устройства в изследваните произведения, за да стига до важни изводи, свързани с цивилизационния, историческия и културния стадий от развоя на българския човек. Изключително удачни и плодотворни намирам релациите, които непрестанно се правят от първата глава, та до последната, между българските книги и тези, които непосредствено или косвено са повлияли върху тях от световната литература и наука (Петър Берон и Франц Месмер, Илия Йовчев и Едуард Белами, Светослав Минков и Сергей Воронов, Георги Илиев и Никола Тесла, както и редица други). По такъв начин великолепно може да се проследят онези видими и невидими нишки, които българските писатели съграждат не само с техническите нововъведения от своето време, но и с високите образци от американската и европейската литература.

Ограничението, което сам авторът си е рамкирал – „литературата от средата на XIX век до 40-те години на XX век“ не е случайно

поставено, дори напротив, има изключително важна предпоставка, свързана с темата: „Изследваният период в технологичен план се характеризира не с цифрови, а с аналогови технологии. Те са и по-интересни от гледна точка на хуманитариста.“ В интерес на истината Стилиян Стоянов нееднократно прехвърля така начертаната граница, но го прави изключително находчиво и логично, защото няма как например да се разбере усърдието на Сирак Скитник по/към радиото, ако не се изгради връзка с първото излъчване на телевизионен сигнал в България през 1955 г., или как да се разберат модерните търсения и политизираното мислене на Гео Милев, Чавдар Мутафов, Никола Вапцаров, Ламар и т.н., ако не се прекрачи към следващата епоха (50-те и 60-те години на XX век), когато техните политически визии на практика се реализират.

Без да съм напълно убеден, но ми се струва, че „Литература и технологии“ напълно изчерпателно обхваща и покрива всички технологични достижения, откриваеми в българската литература за изследвания период. Става дума не само за електричеството, което, дори и в нашата понамирисваща на провинциализъм литература, е често плод на вдъхновение особено след пътеписа на Алеко, но и всички последвали техническата революция явления като фотографията, киното, асансьорите, автомобилите, самолетите, роботите, всички видове кухненска апаратура, а и изобщо – научна и медицинска апаратура. Стилиян Стоянов прокарва и важни връзки към лавинообразното разрастване на технологиите, които в цивилизационен план, довеждат до появата на супермаркетите и моловете, изобщо на промяната на начина на живот и начина на осмисляне на свободното време на човека. В този смисъл едно евентуално продължение на темата към цифровата епоха, включваща и всички съпътстващи модерното време неща като изследването на космоса, различният начин на мислене на кухнята и храната, на технологията в търговията, на начина на живот, свързан с облеклото, бельото, всички електрически уреди от ежедневието на съвременния човек, на новите транспортни средства от модерната епоха, на съвременната индустриална представа за развлечения, свързана с кино, телевизия, видеоигри, интернет и всички мобилни приложения – всички тези достижения на новото време, ако бъдат разгледани и през призмата на литературното им битие, предполагам, че биха се превърнали в ново великолепно изследване на автора, не по-малко интересно от настоящото.

Трудът на Стилиян Стоянов е повече от приносен, тази книга притежава качества, с които да се превърне във важно явление в

българската литературна и културологична наука. Давам своята подкрепа за хабилитационния труд и препоръчвам на уважаемата колегия от Научното жури да утвърди заемането на академическата длъжност „професор” от доц. д-р Силиян Стоянов.

22 ноември 2016 г.

Благоевград

Вносител на становището:

(доц. д-р Роман Симеонов Хаджикосев)